

G. DUSSELDORP & Y. RACZYNSKI-HENK, 2022

DE EERSTE MENSEN IN DE LAGE LANDEN

Wat heeft (volgens de helft van de auteurs dan toch) de beste cricketspeler van Nederland te maken met vuistbijlen? Waarom is Jacques Cousteau een onmisbare schakel in ons begrip van hoe ijstijden werken? En waarom was Cousteau er überhaupt voor nodig om te zorgen dat Marie Tharpe, de belangrijkste schakel, eindelijk gelijk krijgt van haar mannelijke collega's? Waar vind je het Bos van Jos? Is het paleodiet nou echt zo'n briljant (en lekker) plan?

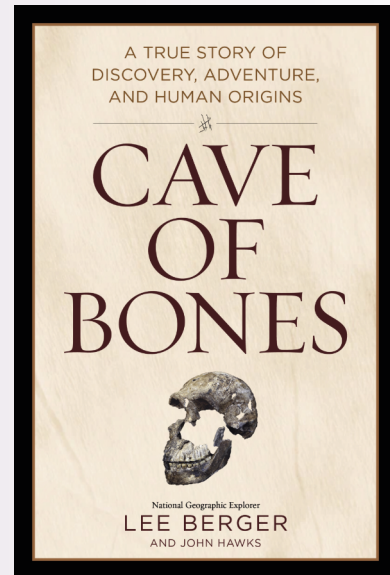
Op al deze vragen proberen Yannick Raczynski-Henk en Gerrit Dusseldorp een antwoord te geven in *De eerste mensen in de Lage Landen*. Zij laten zich niet intimideren door de lacunes in onze kennis en vullen die, waar mogelijk, op met een blik over de grenzen van Nederland en België. Nederland en België waren tenslotte nog maar koortsdromen uit een zeer verre toekomst en mensen in de steentijd deelden hun leef- en denkwereld heel anders in. Wat wij weten over de vroegste bewoners van Frankrijk, of zelfs van Afrika of Azië, helpt ons dus om de vondsten in onze uithoek van de wereld beter te begrijpen.

En dan is de 'oertijd' niet langer een amorf, mythisch tijdperk, maar een periode waarvan je de duur kan meten, het klimaat, de begroeiing en de dierenwereld kunt reconstrueren en waarin je de ontwikkeling van de menselijke anatomie en de evolutie van het menselijk gedrag kan bestuderen.

Er is zoveel te vertellen en wij zijn bijzonder trots dat wij dat in *De eerste mensen in de Lage Landen* hebben kunnen doen. De Lage Landen blijven een klein uithoekje van het leefgebied van onze verre en minder verre voorouders, met relatief weinig vindplaatsen. Maar toch zijn ook in onze streken vondsten van wereldbelang gedaan die prehistorische mensen in een nieuw licht plaatsen.

“Een fantastisch boek, misschien wel het beste populairwetenschappelijke boek over vroege mensachtigen dat ik tot dusverre heb gelezen. Met een gedurfde combinatie van wetenschappelijke, maatschappelijke en persoonlijke verhaallijnen. En prachtig vormgegeven en geïllustreerd”, aldus Jan Kolen, decaan van de Faculteit Archeologie, Leiden.

Hardcover: 224 pagina's
Uitgever: Koninklijke Van Gorcum
ISBN: 9789023258506

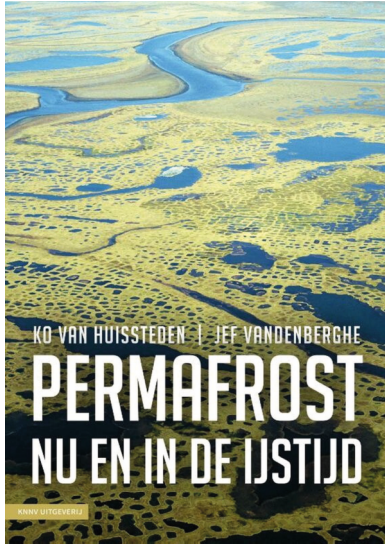
L. BERGER & J. HAWKS, 2023
CAVE OF BONES. A TRUE STORY OF DISCOVERY, ADVENTURE, AND HUMAN ORIGINS

In the summer of 2022, Lee Berger lost 50 pounds in order to wriggle through impossibly small openings in the Rising Star cave complex in South Africa; spaces where his team has been unearthing the remains of *Homo naledi*, a proto-human likely to have coexisted with *Homo sapiens* some 250,000 years ago. The lead researcher on the site, still Berger had never made his way into the dark, cramped, dangerous underground spaces where many of the *naledi* fossils had been found. Now he was ready to do so.

Once inside the cave, Berger made shocking new discoveries that expand our understanding of this early hominid, discoveries that stand to alter our fundamental understanding of what makes us human. So what does it all mean?

Join Berger on the adventure of a lifetime as he explores the Rising Star cave system and begins the complicated process of explaining these extraordinary finds, that force a rethinking of human evolution, and discoveries that Berger calls “the Rosetta stone of the human mind.”

Hardcover: 240 pagina's
Uitgever: National Geographic
ISBN: 9781426223884

K. VAN HUISSTEDEN & J. VANDENBERGHE, 2023
PERMAFROST. NU EN IN DE IJSTIJD

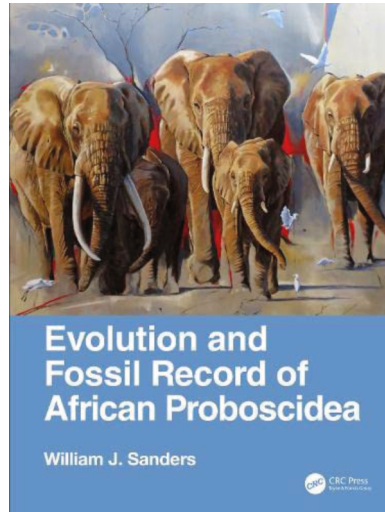
De gevolgen van de opwarming van het klimaat worden op grote schaal zichtbaar in het Arctische gebied. Het is op dit moment zeer actueel, mede door de zeer recente extreme warmte in Siberië. Door snelle klimaatveranderingen in permafrostgebieden is er veel publieke belangstelling voor dit onderwerp. Snelle klimaatopwarming kan bijvoorbeeld leiden tot bodeminstabiliteit en methaanuitstoot.

In het Nederlandse landschap en enkele geologische monumenten zijn ook sporen van permafrost te ontdekken. Dit auteursduo maakt duidelijk hoe dat eruitziet. Ko van Huissteden is universitair hoofddocent Aardwetenschappen (emeritus) en Jef Vandenberghe is professor emeritus aan de Vrije Universiteit Amsterdam, met een wetenschappelijke expertise gericht op het interpreteren van klimaatveranderingen in het verleden en vooral hun invloed op rivier- en windsystemen in diverse klimaatzones.

Paperback: 320 pagina's
Uitgever: Knnv Uitgeverij
ISBN: 9789050118637

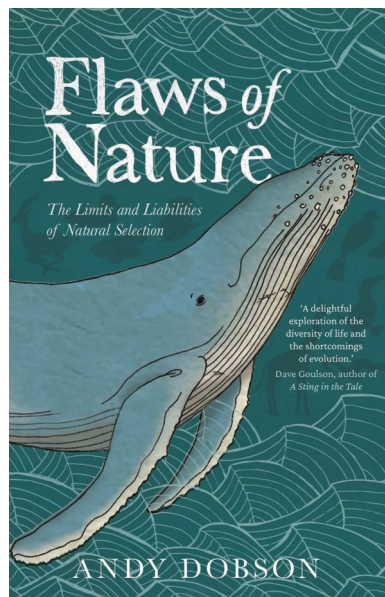
W.J. SANDERS, 2023
EVOLUTION AND FOSSIL RECORD OF AFRICAN PROBOSCIDEA

This book details the long, diverse, and complex phylogenetic history of elephants and their fossil relatives (the Proboscidea), whose origin is deeply

embedded some 60 million years ago in Africa. Most of the major evolutionary events of proboscideans occurred in Africa, and these are examined in their geological, palaeoecological, geographic, and faunal contexts. Updated information about feeding adaptations, taxonomy and systematics, genetics, and site occurrences is included and summarised in tables, figures, and charts. This is the first comprehensive review of African proboscideans and illustrates the need to more actively protect elephants and ensure their survival in modern ecosystems.

Hardcover: 370 pagina's
Uitgever: CRC Press
ISBN: 9781482254754

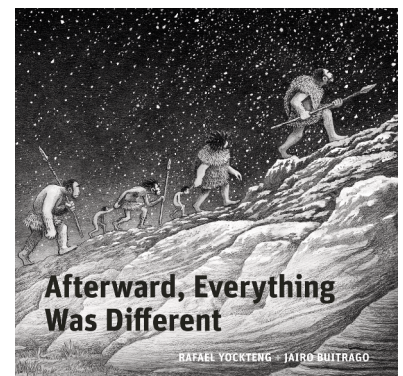
A. DOBSON, 2023
FLAWS OF NATURE

This book is about evolution, but not its greatest hits. Consider that an ele-

phant will not grow a seventh set of teeth, even though wearing down the sixth will condemn it to starvation; that male mandarin ducks sport bright-orange feathers that attract not just females but also predators; and as for whales. Whales are fully aquatic mammals who, millions of years after first abandoning the land, still cannot breathe underwater.

Packed with anecdotes and curious facts, *Flaws of Nature* explores everything in the animal kingdom that is self-defeating, ill-made, uneconomical or downright weird and explains how natural selection has favoured it. In the grand struggle for survival, some surprising patterns emerge: animals are always slightly out-of-date; inefficiency tends to increase over time; predators usually lose and parasites win. With humour and scientific insight, Andy Dobson is here to explain the how and why of evolution's greatest mistakes.

Hardcover: 272 pagina's
Uitgever: The History Press Ltd
ISBN: 9781803990170

J. BUITRAGO, 2023
AFTERWARD, EVERYTHING WAS DIFFERENT: A TALE FROM THE PLEISTOCENE

In this book of few words, we follow a young girl who notices everything that happens around her as her people search for a cave to shelter for the winter. And we can believe that she feels the absolute necessity to draw what she has seen and to tell stories.

Hardcover: 64 pagina's
Uitgever: Greystone Kids
ISBN: 9781778400605

DE FOSSIELE ZEEZOOGDIEREN
VAN NEDERLAND

Van minizeehond tot reuzenpotvis

Zeehondjes ter grootte van een flink konijn, de roofachtige potvis *Livyatan melvillei* met kolossale tanden, reusachtige vinvissen... Ze zwommen allemaal rond in een gebied waar nu Nederland ligt.

Het zoeken naar fossiele resten van zeezoogdieren in de ondergrond van Nederland en in de Noordzee heeft de afgelopen jaren verrassend veel nieuwe informatie opgeleverd. De Noordzee blijkt al miljoenen jaren lang bewoond te zijn (gewees) door tal van soorten baleinwalvissen, tandwalvissen, zeehonden en walrussen. Vaak soorten die al van elders bekend waren, maar ook nieuwe soorten. Een aantal daarvan is beschreven en gepubliceerd, bij sommigen moet dat nog gebeuren.

Dit rijk geïllustreerde boek geeft een overzicht van de huidige stand van zaken. Naast een typering van de betrokken diergroepen en de vindplaatsen in Nederland, wordt van een veelheid aan families het fossiele materiaal belicht. Veel van dat materiaal bevindt zich in musea, een deel ook in particuliere collecties. Musea met fossiel materiaal van zeezoogdieren in hun collectie staan in een apart hoofdstuk overzichtelijk bij elkaar.

ISBN 978-90-239920-2-7 NUR 210

9 789082 95927 >

KLAAS POST & NOUD PETERS

KLAAS POST & NOUD PETERS

De fossiele zeezoogdieren van Nederland

Van minizeehond tot reuzenpotvis

De fossiele zeezoogdieren van Nederland

K. POST & N. PETERS, 2023 DE FOSSIELE ZEEZOOGDIEREN VAN NEDERLAND

“Minizeehondjes ter grootte van een flink konijn, de reuzenpotvis *Livyatan melvillei* met kolossale tanden, reusachtige vinvissen... Ze zwommen allemaal rond in een gebied waar nu Nederland ligt.” Zodra je de opvallende omslag ziet en de flatterende flaptekst leest, wil je het boek *De fossiele zeezoogdieren van Nederland* gelijk inzien.

Voor WPZ-leden is het geen geheim meer dat de Nederlandse bodem veel en interessante fossiele zeezoogdieren herbergt, maar er zijn er maar weinig die ze allemaal kennen. Met *Cranium* volgen wij de ontwikkelingen op dit gebied en kunnen wij regelmatig over nieuwe ontdekkingen publiceren, maar ook wij beheren niet het volledige verhaal. Dit prachtige boek wel. En het is een feest van herkenning voor onze lezers; niet alleen vanwege de verschillende walvissen, zeehonden en walrussen die de revue passeren, maar ook dankzij de vele bekende namen en gezichten die je tijdens het lezen tegenkomt. En het kan aan mij liggen, maar het eerste wat mij opviel bij het doorbladeren van het boek is de vertrouwde waarmee ik de stof in mij opneem. Het is alsof ik een superdikke speciale

uitgave van *Cranium* aan het lezen ben, maar dan luxe uitgevoerd met een harde kaft. En dat bedoel ik als compliment aan de auteurs en vormgever.

Een mooie opener is het schitterende voorwoord van Jelle Reumer met zinnen als “*De Nederlandse oer-zoogdierfauna bestaat niet alleen uit mammoeten en wolharige neushoorns, maar veel meer uit dolfinen, potvissen, baleinwalvissen, zeehonden, walrussen en zeehoeien.*” en “*Dit mooie en informatieve boek toont ons dus niet alleen een belangrijk en onderbelicht deel van de Nederlandse prehistorie, maar het biedt misschien ook wel een blik in een verontrustende toekomst.*” Twee, naar mijn mening, heel ware stellingen. Dit boek verhaalt mooi waarom Nederland zo bijzonder is als het gaat om fossiele zeezoogdieren, in welke vondsten “wij” uitblinken en waar wij juist opvallende gebreken vertonen. Maar ook raadselachtige familiebanden en herkomstverhalen komen aan bod, en de (logische) link met België wordt meermaals aangehaald. De hele regio vormde immers ooit één grote oerzee.

De auteurs weten je in elk hoofdstuk mee heen en weer te nemen tussen die oerzee en het hier en nu. Van de eerste walvissen die hier 50 miljoen jaar geleden rondzwommen naar de nog altijd

voortdurende jacht op zeezoogdieren en de dreiging van hun uitsterven. En van de voortdurende zoektocht om aanvullende fossielen te vinden naar de nieuwe onderzoeksmethodes om uit te zoeken hoe het evolutionair gezien nou allemaal gelopen is. *De fossiele zeezoogdieren van Nederland* is een compleet overzicht van soorten die al van elders bekend waren en waarvan ook hier fossiel materiaal is gevonden, en nieuwe soorten die soms nog niet eens beschreven en gepubliceerd zijn. Klaas en Noud geven daarmee ook goede suggesties voor toekomstig onderzoek omtrent vragen die zij nog niet duidelijk kunnen beantwoorden.

Herkenbaar daarbij voor menig WPZ-lid is de schrijfstijl van beide auteurs. Klaas die met krachtige zinnen precies weet te omschrijven hoe iets wetenschappelijk in elkaar steekt. Noud die heel goed weet hoe je in je boeken een jong en breed publiek moet boeien. Allemaal vormgegeven met duidelijke teksten en schematische platen in verhelderende kaders.

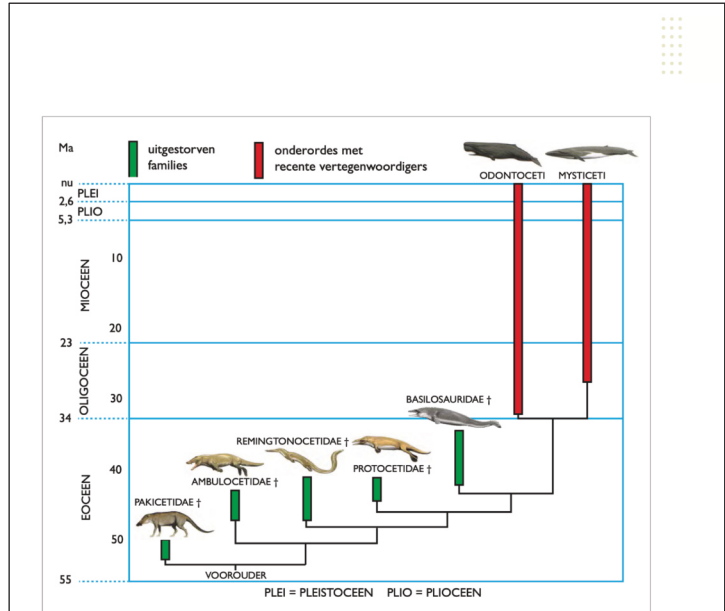
Het fijne ook aan een boek als dit, boven een artikel, is dat je als auteur alle ruimte kunt nemen om van begin tot eind de zaken helder uit te leggen, met feiten die anders achterwege worden gelaten, ervan uitgaande dat de

lezer die wel kent. Zo beginnen ze met het uiteenzetten van de evolutie van de zeezoogdieren en het uitleggen van de verschillende ordes en families, gevolgd door de Nederlandse vindplaatsen en de geografische verspreiding van de zeezoogdieren. Tijdens het lezen van dit boek zie je steeds beter voor je hoe Nederland (in tijden van een zee-land) een eldorado voor zeezoogdieren geweest moet zijn.

De fossiele zeezoogdieren van Nederland is een heerlijk naslagwerk, dat je niet alleen voor je plezier uit de kast haalt om met wat lekkers op de bank te lezen, maar dat je ook bij het lezen van Cranium en elk andersoortig wetenschappelijk artikel over zeezoogdieren opnieuw erbij zult willen pakken. Al is het maar om de schitterende afbeeldingen, veelal van “onze eigen” paleo-kunstenaar Remie Bakker, en de verhelderende figuren die erin staan. Het is een zeer waardige en nuttige opvolger van het bijna 100 jaar oude proefschrift *De fossiele en recente Cetacea van Nederland* van A.B. van Deinse. Met als erg leuke toevoeging een lijst van Nederlandse musea met walvissen in hun collectie of presentatie, voor diegenen die aan plaatjes alleen niet genoeg hebben. En als ik dan een puntje van kritiek mag geven, dan is dat dat er te weinig bladvullende platen in zitten. Pas tegen het einde van het boek vinden we twee prachtige spreads, terwijl er zoveel schitterende afbeeldingen en foto's in het boek gepubliceerd zijn.

Kortom, ben je ook maar enigszins geïnteresseerd in de fossiele (zee)zoogdieren van Nederland en heb je dit boek nog niet aangeschaft? Doe dat dan vandaag alsnog! Je zult er geen spijt van krijgen.

Hardcover: 112 pagina's
 Uitgever: GBU printmedia
 Taal: Nederlands
 ISBN: 9789082955927

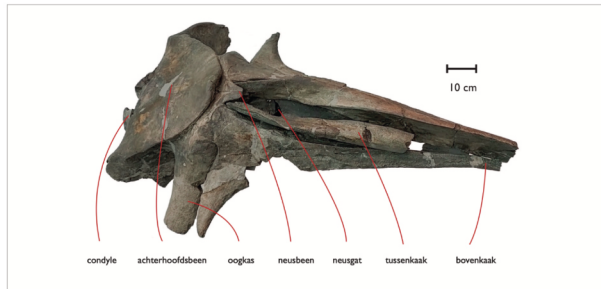

Figuur 1.2 Afstamming van de Cetacea

De uitgestorven Archaeoceti waren de eerste walvissen die vanaf 50 miljoen jaar geleden de ontwikkeling van landdier tot waterdier doormaakten. Hun voorouders waren kleine evenhoevige dieren waarvan in India en Pakistan fossielen zijn gevonden. Het waren landdieren die waarschijnlijk aan de waterkant plantaardig voedsel aten, soms ook het water in gingen en zich daar geleidelijk meer en meer gingen ophouden. De eerste Archaeoceti hadden nog typisch archaische kenmerken, zoals het bezit van goed ontwikkelde achterpoten, een klein aantal morfologisch verschillende tanden (heterodontie) die eenmaal gewisseld werden (diphyodontie), en een duidelijke gebondenheid aan land, bijvoorbeeld

om er te rusten en jongen ter wereld te brengen. Ook bevonden de neusgaten zich nog aan de voorkant van de snuit, zoals gebruikelijk bij landdieren.

Verschillende families van Archaeoceti tonen geleidelijk toenemende aanpassingen aan het leven in water, zoals reductie en het minder of meer losraken van de wervelkolom van bekken en achterpoten (figuur 1.2). Ook veranderde het menu dat oorspronkelijk (gezien de waarschijnlijk evenhoevige voorouders) vooral uit plantaardig voedsel bestond geleidelijk. Meer en meer ging dierlijk voedsel in het water het hoofdbestanddeel van het menu vormen: met name vissen en/of weekdieren.

Figuur 3.2.2 Schedel van *Balanella brachyrhynchus* (holotype collectienr. NMB 42001)

Figuur 3.2.3 Impressie van *Balanella brachyrhynchus*